



Lissiesoejkesje biegefaamoen

Storuman jih Suarsan tjielth
Iktedimmie aarjelsaemien gielesne

Suarsan tjieltereereme lissiesoejkesjem voerhtjen
26.b. naennosti jih Storuman tjieltesne ruffien 22.b. 2010.



Aalkove

Biegken svatjkesimmie-eenergijem lea almetje guhkiem nuhtjeme. Dah voestes damtoes vearelde-goernh Kinesne jñh Japanisnie joe 4000 jaepiej dan ävteli ätnalgovveme. Medtie 3000 jaepiej dan männan goernh Europese böötin jñh 1300-lähkosne dah Sveerjese böötin. Västerbottenisnie leah dah goerh joekoen ovsiejhme jñh Storuman jñh Suarsan tjältide idtji naaken leah vihtesjamme. Vearelde-goernh leah, maam daelie daajra, naaken sijjeh Västerbottene leenen mearoe-gaedtesne gäävnesamme jñh dah leah 1800-lähkosne bigkeme.

Ätnoe orrestimmie energije-gaaltijstie vihkelommes vierhtide govlesävva gosse sveerjen byjreseulmide jaksedh. Biegkefaamoem maahtha orrestidh jñh byjresevuajnoste aktem dejstie bööremes vuekiejstie eenergijem ätnalgidh. Dah leah dan hijven tsiehkieh biegekefaamoem utnedh Sveerjesne jñh joekoen Västerbottenen sis-laantesne.

Rijhkebiejjien jaepien 2002 soejkesjimmieulmiem nännosti maam jeahtha produksjovne el'este bigkefaamoste edtja jeananidh, daen biejjien medtie akte terawatttæjmoste (TWh) luhkie TWh'se jaepien 2015. Soejkesjimmieulmesne g.j. el-h maam utniehtidh lea seamma tjirkes tsiehkieh goh importeme el-em gosse vierteste jñh dah gelkieh vihtiestidh. Eenergije-ulmieh aaj edtjeh tsiehkieh radtjoes jñh tjirkes eenergije-ätnoe skaepiedidh jñh jeatjahdehemem orrestimmie eenergijese evtiedieh.

Biegkefaamoen lissiesoejkesje lea lissine disse byögkeles bijjesoejkesjasse fierhnene tjältine.

Ässjaldahke lea tseegkemh mah juhtiemini jñh bätije biegekefaamoen tseegkemh aelhekebe sjidtieh tjältesne. Dan ulmie lea ektesne nännostimmievääromh jñh vuajnoeh evtete gosse biegekefaamoem Storuman jñh Suarsan tjältine tseegkie. Destie bääta dan hijven lissiesoejkesje biegekefaamose.

Lissiesoejkesje biegekefaamoen ävteste lea golme saemien gielide jarkoestamme; noerhte-, äarjel jñh upmejesaemien. Dennie änehkäbpoe versjovninie mijjeh libie veeljeme biegekefaamoem jñh byjresem, biegekefaamoem jñh bäätoeburriem, tjälti vuajnoeh giehtjedidh jñh dah sjiehteles biegedajvh jñh dah mah ij leah sjiehteles biegekefaamoetseegkemidie. Tjältine leah 50 biegedajvh giehtjedamme jñh vuartasjamme jis ij leah vuj leah sjiehteles biegekefaamose, dejtie kaarhtesne vuesiehti jñh dah mah sjiehteles aaj tabellesne vuesiehti.

Teekste: Matilda Schön, prosjeekteäejvie Vindkraft, Storuman jñh Suarsan tjälth
Jarkoestimmie: Semantix

Suarsan tjältereereme lissiesoejkesjem voerhtjen 24.b. nännosti jñh Storuman tjältesne ruffien 22.b. 2010.

Kaarhtelatjko:
Lantmäteriet GSD MS 2006/02327 jñh Lantmäterivearhken MS 2007/05868

Prosjekte "Lissiesoejkesje biegekefaamoen" lea Boverken tjirrh maakseme
©Storuman jñh Suarsan tjälth



Biegkefaamoe jìh byjrese

Biegkefaamoetseegkeme lea siejhme positijveles dan biologijen gellieliktie sàarhtide juktie sàvromem, baavsemem eatnemisnie vaenede jìh aaj sjædtoegàetie-effektem vaenede. Daan baelien dotkeme daejrehte biegekfaamoe ij dyjri jielemh dan jijnje dæjpa. Gusnie dah biegekfaamoeverhkh lea dan vihkeles guktie eatnemebyjresem dijpieh. Stoerre hæksoem tjura utnedh gosse galka nænnoestidh gusnie parkh jìh vearkkh gelkieh årrodh jìh guktie dah vâájnoeh.

Gosse biegekfaamoem bigkie dellie eatnemem jeahtjadahta. Naaken eatnemebyjresh

maehtieh joekoen vâårege biegekfaamoste mohte jeatjah dajvide orre vierhtieh lissehte. Biegkefaamoe tjirkese evtiedimmiem evtete juktie dihte biegekem nuhtjie mij lea orrestimmie eenergije-gaaltije. Dihte lea byjresevienes juktie mah destie olkese luejhtieh dan jielemetijjem lea dan onne. Vaalta ajve medtie 6 – 8 askh biegekfaamoeverhke àvteli, dajvide jearohks, eenergijem darjodh mij dan darjomasse utni. Dan ellies eenergije-veahka maam daarpesje gosse biegekfaamoeverhkhem bigkie lea seamma (jis 20 jaepieh jáhta) barre golme prosenth biegekfaamoeverhken ellies el-produksjovne. Gosse biegekfaamoeverhke nàhka, maahta dam destie vaeltedh jìh ij byjresem

laarkhenh, jìh jeenemes destie maahta aaj vihth nuhtjedh. Biegkefaamoe lea nænnoes juktie dihte dam globalen byjreseskaarh vaenede gosse daarpoe kulleem, àåljoem jìh gassem nuhtjedh unnede.

Dihte tegknijhken biegekfaamoe-evtiedimmie lea evtiedamme juktie stuerebe, sjeavohtàbpoe jìh radjtjoe vearkhede mej leah aelpebe produksjovne- jìh fassemeàasah vedtedh. Stoerre biegekfaamoeverhke jeenjebe eenergijem vadta sjiere dajvesne, juktie stoerre biegekfaamoeverhke bàata jillebe gusnie biegekkes. Jeenjebe bìevnesh dellie mijjeh vuesiehtibie stuerebe lissiesoejkesjasse sveerjengiesne.

Biegkefaamoe jñh båtsoe

Vaerieh jñh vaerien lihke dajvh Sveerjesne leah meatan jñjnjh ovmessie rijhke-iedtjh byjresebalken mietie. Tjjieltine lea rijhke-iedtjh byjresehokse, kultuvremojhtesihokse, turisme- jñh ålkoejielemh, båtsoeburrie, vaerieh, kommunikasjonh, iebnh jñh mineralh jñh vaarjelh jargnesne. Rijhke-iedtji lissine aaj daerpies sjejhme iedtjh goerehtidh, mah maehtieh regijovnaln jñh voenges guarcoeh. Daesnie vuesehte dah iedtjh mah båtsoe-burriem duehtieh jñh guktie dah tjjielth veeljeh dah rijhke-iedtjh jñh sjejhme iedtjh gietedieh.

Rijhke-iedtje båtsoe-burrie

Stoerre bielieh Storuman jñh Suarsan tjjieltijste båtsoe-burrie jaepesne åtna. Siejhme dan stoerre arealh 'odlings'-kriensen noerhtelen mah leah suehpeds-laante jñh gåatome-laante. Suehpeds-laante lea v.g. södra Storfjället, Arefjäll, Virifjäll, Jofjället, Löfjäll jñh Ryfjället. Dah jeatja dajvh lea sisnjelen rijhke-iedtjesne vaerieh.

Geerve tjaangeldahkh lea Suarsan, Blattnicksele, Vindelkroken jñh Ammarnäsen lihke Suarsan tjjieltesne. Storuman tjjieltesne geerve tjaangeldahkh v.g. Skarvsjöby, Forsnacken, Boksjön jñh Hemavan gååvnesieh. Jeenjemes daelvie-laanth lea duvvene.

Båtsoe-burrien joekoen vihkeles dajvh:

Veasoe-laante – Dajve mij lea joekoen vihkeles båtsojde. Dah leah faamoejarngh sjiytesne jñh dan elliekvalitete lea nov vihkeles dej namhtah ij maehtieh båtsoe-burrie dennie dajvesne barkedh.

Gyöjnedahke – Gosse juhtieminie daelvie-laanteste giesie-laantese. Daamhts jeenjebh unnebe dajvh, mah gaajhkh lea daerpies jis maahta jähtaldahkem utnedh.

Juhteme-geajnoe – Jähtaldahke lea gusnie ealoem daelvie-laanteste giesie-laantese juhtieminie. Dan gamte (medtie 300 m) eatnemen mietie værhtode.

Geerve tjaangeldahke – Geerve tjaangeldahke mij vihkeles jis maahta jähtaldahkem nuhtjedh.

Jaepien bijre dajvh – Båtsoe maahta desnie abpe jaepiem gåatodh jñh lea dah dajvh noerhtejillelen ...kriense. Båtsoelaaken mietie eah aajhterh åadtjoeh jeatjahdehtedh sov åtnoem guktie geervebe båtsoese sjidtedh.

Dihthe lea båtsoe-burrien åtnoe dajvesne mij nænnoste guktie biegekfaamoe-tseegkeme dæjpa. Jijnjh biegekfaamoevarhkh byöroh biegekfaamoevarhkh tjaanghene jñh ij loebpede biejh stuerebe dajvesne. Biegekfaamoevarhkh byöroe bigkedh gosse eah bovtsh leah dajvesne jallh dan lihke. Njoktjen raajeste ruffien raajan lea bovtsh väärege. Maahta bööremes giesiem biegekfaamoevarhkh bigkedh.

Edtja dam sijtem aalkuvisnie bieljelidh, juktie sijten joekoen tsiehkieh maahta aalkuvistie vierhtiestidh. Storuman jñh Suarsan tjjieltine leah dah sijth Ubmeje tjeålddie, Vapsten, Ran, Gran jñh naan bielieh Malå, Svaipa jñh Maskaur sijtijste.

Dihthe vaenie goerehtimmieh dorjeme konsekvensi bijre guktie biegekfaamoe båtsoe-ejielemem dæjpa. Dej reektesi mietie mah tjjielte lea vuajname maahta naan stuvreldahkh bætedh gosse biegekfaamoevarhkh bigkedh. Geajnoeh jñh faamoeledningh mah bigkeme gosse biegekfaamoem tseegkedh destie båtsoe bovtsh eah dennie dajvesne gåatoeh biegekfaamoevarhken lihke, jñh destie aaj båtsoe jeenjebe almetjh dennie dajvesne. Bovtsh tjuerieh jeatjah dajvine tjerkebe gåatodh. Dah negatijven effekth maahta unniedidh jis hijven soekjesjidh jñh sijjiem haamoedidh.



Raarkhoe Geutsesne

Kriterijh guktie veeljeme, rammi bieje me jih vierhtiestamme biegedajvide.

Biegedajvh leah veeljeme Uppsalan universiteten biegekaarhteme 102 meterh jalloe, jaepien 2007. Storuman jih Suarsan tjielth leah veeljemistie veeltigan biegedajvh gusnie jeenjebe enn 6,5 meterh sekundisnie bæssodh jaepienmedtiebiegke 103 meterh jalloe bijjebe nulledaltesenekiehtimmie.

Vaarominie tjaa nghkanamme faaktah jih bievnesh fierhten hijven biegedajve lea objektiveles vierhtiestamme fierhtene dajveste.

Veeljeme jih vierhtiestimmie biegedajvijste lea dorjeme gosse goerehti:

Jaepienmedtiebiegke man bijjebe 6,5 m/s 103 meterh jalloe.

Vaarjelimmie eatneme (eatneme-reservate, Natura 2000 j.n.v)

Rijhke-iedtjh (Båatsoe-burrie, vaerieh, ålkonejieleme, bieheåtnoe j.n.v.)

Åålmeh iedtjh

Voenges jih regijovnaln iedtjh.

El-viermie jih geajnoeh utnedh.

Jeatjah infrakstruktuvre (gosse girtedh j.n.v)

Ryöknehm dajvi potentialijstie lea dorjeme dej biegeketsiehkij mietie mah leah 102 meterh jalloe jih mej vaaromh biegefaamoevearhke 2 MW produsere 5 GWh jaepesne.

Ryöknehm man gellie vearhkh dan vaarome medtie golme vearhkh kvadratkilometerisnie (ij krööhkesth topografijen jallh teknijhken tsiehkijeh sijjesne).

Njoelkedassh gosse biegefaamoem bigkedh

Storuman jìh Suarsan tjielth leah siejhme njoelkedassh dorjeme gosse biegefaamoeverhkh tseegkedh. Dah njoelkedassh leah meatan gosse vierhtiestamme jis dajvh leah sjehteles jallh ij sjehteles, jìh aaj jis sæjhta tseegkedh dej dajvi ålkolen mah daelie soejkesji.

Njoelkedassh gaertenevearhke

Storuman jìh Suarsan tjielth lea digkiedamme njoelkedassh gosse gaertenevearhkem tseegkie. Gaertenevearhke lea unnebe biegefaamoeverhke mij lea jijtse gaertenisnie. Gåabpegh tjielth lea positijveles jis sæjhta gaertenevearhkem tseegkedh, jis dååjreme njoelkedassi mietie.

Njoelkedassh gosse biegefaamoem tseegkedh:
Galka sveerjen laaken mietie dåarjodh.
Biegefaamoeverhke galka dan sjehteles sijjie, soejkesjidh jìh haamoedidh.
Biegefaamoeparke jallh vearhke galka harmonijen årrodh eatnemisnie.
Biegefaamoeverhkh gelkieh reklamehts årrodh.
Biegefaamoeverhkh gelkieh siemes-laakan vååjnoe jìh tjoevkes klaerine.
Orre teknikem jìh innovatijveles designem byöroe evtiedidh.
Jis rotovreplaerieh nuhtjie byöre dah veenemes golme årrodh.
Biegefaamoeverhkh gelkieh tjåanghkan årrodh, dihte buerebe enn gellie smaave stoerre dajvesne.
Gåhkoeejehtimmiegåatan/jaepienbijreårojdie galka åenhkommes 100 meterh (ij gaertenevearhke)
Gåhkoem båatsoe-burrien giedtieh jallh jeatjebh jìh jeatjah jielemh galka åenekkommes 1000 meterh.
Dajvesne gusnie båatsoeburrie edtja biegefaamoeverhke giesegeen jallh jaepieboelhkesne gosse unnemes stuvreldahkh båatsoe-burreste.
Båatsoe-burriem jìh jeatjah galka krööhkestidh gosse geajnoeh jìh el-ledningh bigkedh.
Kultuvrebyjresevierhtieh galka krööhkestidh.
Tseegkemejieleme byöroe gååvnesamme infrastruktuvrem jìh elviermiem nuhtjedh.
Ellies byjresevaarjelimmiem vaalta gosse biegefaamoeverhkh tseegkedh (fovresjimmieh, bigkemh jìh orrejimmieh).
Goerehtimmiem guktie veanhtoe jìngedimmie jìh jìenge maahta lihkebyjresisnie (åålmege jìh dyjrejielemh) galka lissiehtidh.
Galka orrejimmie-soejkesjem gååvnesidh dejtie biegefaamoeverhkh mah tjieltine tseegkedh, dovne biegefaamoeverhke jìh stuererebe biegefaamoeparkh.
Galk vierhtieh gååvnesidh jis eatnemem bååstide biejedh.

Tjielti vuajnoeh

Fierhte biegedajvem lea vierhtiestamme aalkoetsiehkijste dah kriterijh mah leah dan vihkeles dennie prosesessne. Kaarhtesne vu-esehte iktedimmiem sjiehteles (kruana) jih ij sjiehteles (kraevies), vuejnien kaarhtese 1.

Sjiehteles dajvh, vuejnien kaarhtese 1, leah dajvh gusnie tjielti mielen mietie biege-
faamoem galka prioriteredh. Dajvine mah eah sjiehteles biegefaamoe tjielti mielen

mietie ij galkh biegefaamoem bigkedh. Gosse dajve “ij leah sjehteles biegefaamoem bigkedh” dan vaarome jeatjah ... iedtjh nega-
tijveles vuekiem dajpa gosse exploateredh.

Luhpiedimmie-pryövoe Leenestávroen baaktoe maahta ohtsedh dej dajvine mah eah leah sjiehteles biegefaamojde. Jis dah tsiehkieh jeatjahdehtieh dejtie dajvide mah goerehtamme maahta biege-

dajvide vihth goerehtidh tjielti vuajnoeste. Dajvh mah eah leah goerehtamme dennie lissiesoejkesjinie galka pryövedh dääjrehts laaki jih dej njoelkedassi mietie mah tjielth dorjeme.



Tabella 1.

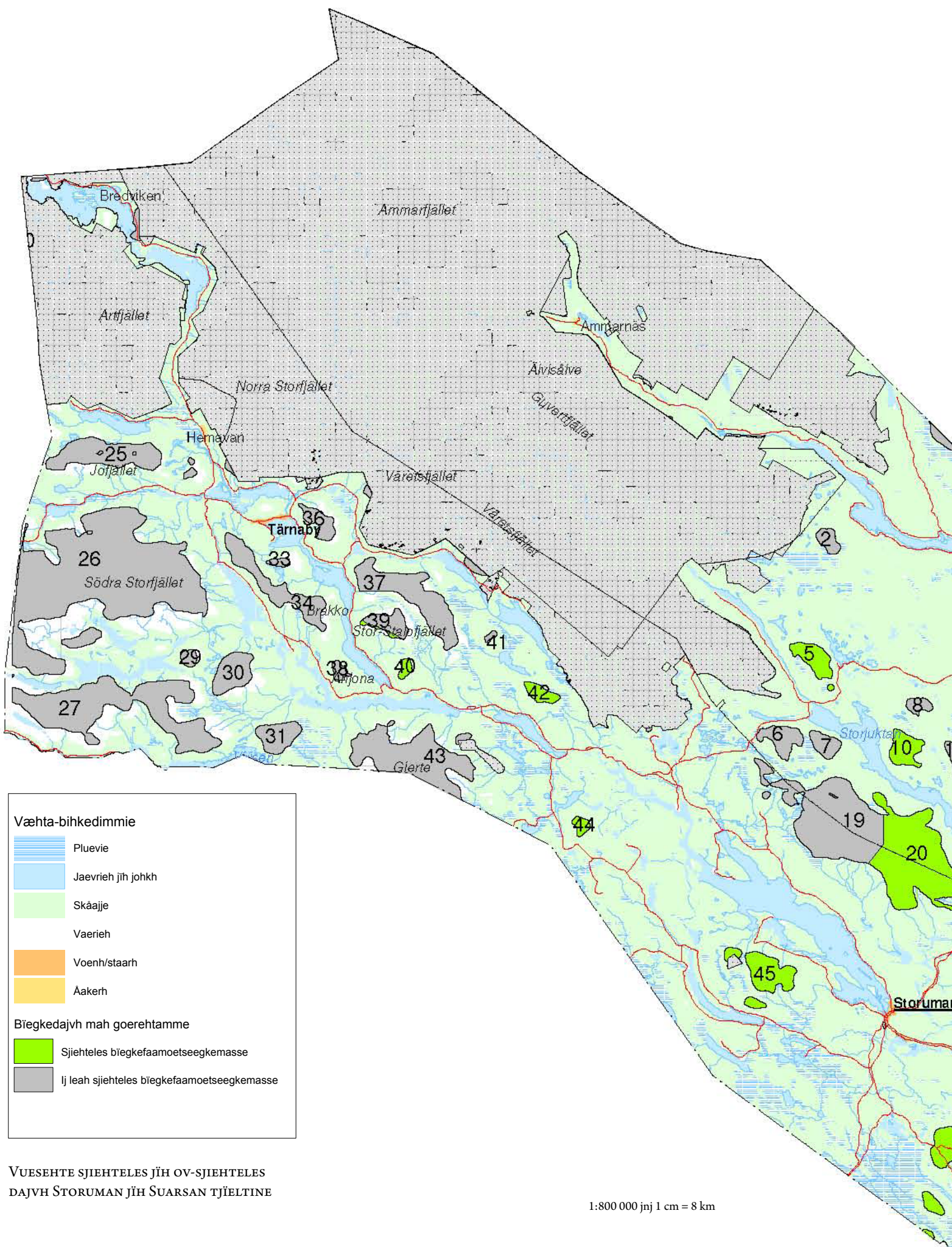
Iktedimmie sjihteles dajvh jñh dej bigkemepotentialh Suarsan jñh Storuman tjiełtine.

Dajvh mah goerehtamme	Areal (km ²)	Jaepienmedtie- biegke (103 meterh jalloe)	Bigkemepotentiale (man gellie vearhkh)	Instal- lereme effekte (MW)	Jaepien produk-sjovne (GWh)
Suarsan tjiełte					
Abmoberget	8	6,5-7,5	24	48	120
Ardnasjvve	3	6,5-7,5	9	18	45
Gitäive	3	6,5-7,5	9	18	45
Granliden	20	6,5-7,5	60	120	300
Jiltjaurberget	16	6,5-7,5	48	96	240
Sandberget	8	6,5-7,5	24	48	120
Storblaiken	70 (33*)	6,5-8,0	100 (gaajhke 200)	200	500
Storhobben	8	6,5-7,0	24	48	120
Storliden	16	6,5-7,5	48	96	240
Verboberget	8,5	6,5-7,5	25	50	127
Västra Abborrhberget	3	6,5-7,5	9	18	45
Gaajhkh Suarsan tjiełte	126,5	-	380	760	1 900
Storuman tjiełte					
Bastanliden	5	6,5-7,5	15	30	75
Barsele-Storberget	7	6,5-7,0	21	42	105
Girjesliden	19,5	6,5-7,0	58	116	290
Lill-Stalofjället och Stor-Stalofjället	20 (5*)	6,5-8,0	15	30	75
Norra Stöttingfjället	60	6,5-7,5	180	360	900
Storblaiken	70 (33*)	6,5-8,0	100 (gaajhke 200)	200	500
Stor-Granliden	2	6,5-7,0	6	12	30
Vallträsk	20	6,5-7,5	60	120	300
Gaajhkh Storuman tjiełte	151,5	-	455	910	2275
Gaajhkh Storuman jñh Suarsan tjiełth	278	-	835	1 670	4 175

*ellies bijjeles-gietjie fierhten sijjesne mesnie maachta bigkedh jaepienmedtiebiegke 6,5 m/s. Ij leah topografijjen jallh tehnikken tsiehkiah sijjesne krööhkedh.

**Bigkemepotensialen vääromi leah golme verkh kvaadratekilometerisnie tjaakanieh.

Sejroe 9 äarjelsaemien



Væhta-bihkedimmie

-  Pluevie
-  Jaevrieh jñ johkh
-  Skåaaje
-  Vaerieh
-  Voenh/staarh
-  Åakerh

Biegkedajvh mah goerentamme

-  Sjiehteles biegefaamoetseegkemasse
-  Ij leah sjiehteles biegefaamoetseegkemasse

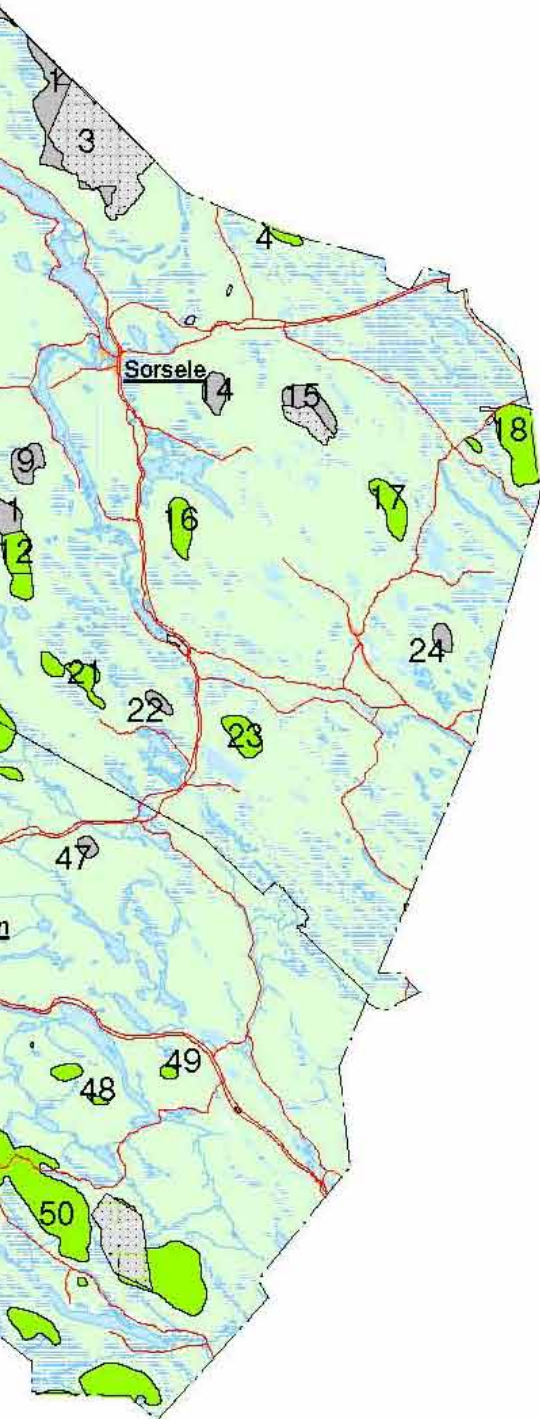
VUESEHTE SJIEHTELES JÑ OV-SJIEHTELES
DAJVH STORUMAN JÑ SUARSAN TJIELTINE

1:800 000 jnj 1 cm = 8 km

Sjiehteles jñ ij sjiehteles biegedajvh biegefaamoem bigkedh.

1	Linjeberget
2	Biriberget
3	Nalovardo
4	Arndnasåjvvie
5	Jiltjaurberget
6	Rönnberget
7	Jipmokberget
8	Vatjoberget
9	Olsberget
10	Storliden
11	Harrberget
12	Gitåive (Gedneåjvvie)
13	Västra Abborrhberget
14	Staloberget
15	Stor-Smalaken
16	Abmoberget
17	Verboberget
18	Granliden
19	Lillblaiken
20	Storblaiken
21	Storhobben-Käringberget
22	Näverliden
23	Sandberget
24	Stora Krutberget
25	Jofjället

26	Södra storfjället
27	Arefjället
28	Virisfjället
29	Luspevardo
30	Löfjället
31	Gebnafjället
32	Björkfjället
33	Gakerevardo
34	Brakko
35	Laxfjället
36	Gäutavardo
37	Ryfjället
38	Anjona
39	Stor Stalofjället
40	Lill Stalofjället
41	Järvfjället
42	Girjesliden
43	Norra Gardfjället
44	Bastanliden
45	Vallträskhobben
46	Vallträsk
47	Stor-Boktjon
48	Barsele Storberget
49	Stor Granliden
50	Norra Stöttingfjället



Tjielti vuajnoeh

Fierhte biegedajvem lea vierhtiestamme aalkoetsiehkijsste dah kriterijh mah leah dan vihkeles dennie prosesnesne. Kaarhtesne vuesehte iktedimmiem sjiehteles (kruana) jñ ij sjiehteles (kraevies).

Sjiehteles dajvh, vuejniel kaarhtese 1, leah dajvh gusnie tjielti mielen mietie biegefaamoem galka prioriteredh. Dajvine mah eah *sjiehteles biegefaamoem* tjielti mielen mietie ij galkh biegefaamoem bigkedh. Gosse dajve "ij leah sjiehteles biegefaamoem bigkedh" dan vâarome jeatjah ... iedtjh negatijveles vuekiem dæjpa gosse exploateredh.



VINDKRAFT

Storuman-Sorsele



**Storumans
kommun**

Storuman tjielth

Telephone +46 (0)951 140 00
Blå vägen 242 • 923 81 STORUMAN
SWEDEN
www.storuman.se



**SORSELE
KOMMUN**

Suarsan tjielth

Telephone +46 (0)952-140 00
Box 101 • 920 70 SORSELE
SWEDEN
www.sorsele.se